

Forskrift om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgforskriften) med KMDs merknader

Endret sist: 30. juni 2015

Fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2. januar 2003 med hjemmel i lov av 28. juni 2002 nr. 57 om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven)

Kapittel 1. Manntallsføring. Tilgang til manntallet (jf. valgloven § 2-9)

§ 1. Grunnlag for oppdatering av manntallet etter 30. juni

Oppdateringer i manntallet etter 30. juni kan bare skje på bakgrunn av følgende forhold:

- a) Krav om retting av feil, oppdaget feil eller klage.*
- b) Ved flyttemelding som ikke ble registrert før manntallsutkastet ble skrevet ut, men som er mottatt av folkeregistermyndigheten innen skjæringsdatoen 30. juni. Vedkommende manntallsføres i tilflyttingskommunen og strykes fra manntallet i fraflyttingskommunen.*
- c) Etter søknad om innføring i manntallet fra personer som er bosatt i utlandet. Vedkommende manntallsføres i den kommunen han/hun sist var registrert som bosatt.*
- d) Når utenlandsboende flytter tilbake til Norge. Vedkommende føres inn i manntallet i tilflyttingskommunen. Dersom vedkommende allerede er manntallsført i en annen kommune, strykes vedkommende fra manntallet i tidligere bostedskommune.*
- e) Ved erverv av norsk statsborgerskap. Dersom statsborgerskapet medfører at vedkommende får stemmerett ved valget, føres vedkommende inn i manntallet i bostedskommunen.*
- f) Ved dødsfall. Vedkommende strykes fra manntallet, med mindre vedkommende allerede har avgitt godkjent forhåndsstemmegivning.*
- g) Ved kommunestyre- og fylkestingsvalg skal utenlandske statsborgere som ellers ville fylt stemmerettsvilkårene på valgdagen, strykes fra manntallet dersom de flytter ut av landet etter skjæringsdatoen.*

Merknad til § 1

Bestemmelsen angir vilkårene for hvilke tilfeller som gir grunnlag for oppdatering av manntallet etter skjæringsfristen 30. juni. Endringer skjer via utomatiske oppdateringer fra folkeregistermyndigheten, jf. § 2.

Loven opererer med en dato som kriterium for i hvilke kommuner velgerne skal manntallsføres. Etter valgloven § 2-4 første ledd skal man manntallsføres i den kommunen der man er folkeregisterført som bosatt den 30. juni i valgåret. Det er ikke adgang til å søke ”overføring” til en ny kommunes manntall på grunnlag av flytting mellom kommuner etter denne datoen. Krav om ”retting” etter bokstav a gjelder altså i forhold til feil, ikke i forhold til flyttinger etter 30. juni. Det vil likevel være mulig å oppdatere manntallet på andre grunnlag, som fastsatt i bokstav a-g i denne bestemmelsen.

Når en velger føres inn i kommunens manntall på bakgrunn av en automatisk oppdatering, skjer tilsvarende oppdatering i den kommunen der vedkommende eventuelt skal strykes.

§ 2. Oppdatering av manntallet

(1) Departementet sørger for at manntallet blir oppdatert i henhold til § 1 frem til lørdag før valgdagen.

(2) Dersom manntallet skal endres etter krav om retting av feil eller klage i henhold til § 1 bokstav a, skal valgstyret gi melding til folkeregistermyndigheten om dette.

(3) Valgstyret sørger for at norske statsborgere som har bodd i utlandet i mer enn 10 år og som søker og avgir stemme innen utgangen av valgdagen kl 21.00 i henhold til § 1 bokstav c, føres inn i manntallet manuelt.

(4) Det skal ikke føres noen inn i eller ut av manntallet hvis vedkommende derved blir manntallsført i mer enn en kommune, eller ikke blir manntallsført i noen kommune. I slike tilfeller skal ikke manntallet oppdateres uten at manntallet i den andre kommunen blir oppdatert tilsvarende.

(5) Velger skal ikke føres inn i manntallet dersom vedkommende er manntallsført i en annen kommune og har avgitt forhåndsstemme til denne kommunen.

Merknad til § 2

(1) Departementet har ansvaret for oppretting av manntallet og bearbeiding av de oppdateringene som kommer fra folkeregistermyndigheten (Skattedirektoratet SKD). Det vil si at departementet har ansvar for selve etableringen av manntallet, samt den delen av oppdateringene som gjøres maskinelt. Departementet mottar oppdateringer fra SKD og legger disse inn i det elektroniske valgadministrasjonssystemet (EVA).

Etter valgloven § 2-3 andre ledd skal manntallet oppdateres basert på meldinger fra SKD frem til lørdag før valgdagen, dette sikrer et likt manntall for hele landet når valgtinget åpner. Manntallet oppdateres i de fleste tilfeller automatisk etter filer departementet mottar fra folkeregistermyndigheten.

(2) Melding til folkeregistermyndigheten er viktig for å sikre at endringer kommer med i de automatiske oppdateringene departementet mottar og legger inn i EVA.

(3) Det enkelte valgstyre vil likevel ha ansvar for å oppdatere manntallet med eventuelle manuelle endringer som ikke kommer via oppdateringene fra SKD. Dette gjelder kun innføring av norske statsborgere som har bodd i utlandet i mer enn 10 år og som søker og avgir stemme frem til og med fristen kl 21.00 på valgdagen, samt oppretting av feil etter klage som ikke er en del av oppdateringene som kommer fra SKD.

(4) og (5) I teorien vil det kunne skje at en velger som først er blitt manntallsført i en kommune, men som har rett til å bli flyttet over til en annen kommunes manntall, allerede har avgitt forhåndsstemme i den første kommunen. I så fall er det for sent å endre manntallet. Det må derfor legges opp til rutiner som sikrer at en velger som har avgitt forhåndsstemme i en kommune, ikke blir manntallsført i en ny kommune. Eventuelle forhåndsstemmeavgivninger som kommer inn til valgstyret etter at en velger er blitt overført til et annet manntall, må videresendes til den nye kommunen.

§ 3. Tilgang til manntallseksemplar

(1) Alle som stiller liste ved valget har uten omkostninger rett til ett papireksempplar av manntallet for valgkretsen. Krav om manntallseksemplar må fremsettes for valgstyret i vedkommende kommune(r) innen den frist valgstyret har satt.

(2) Forslagsstillerne kan få tilgang til flere manntallseksemplarer og også oppgaver over bestemte grupper av velgere, dersom de selv bærer de ekstra omkostningene knyttet til dette.

(3) Manntallsavskrifter og eventuelt annet materiell som bygger på manntallet, kan bare brukes til politiske formål og skal ikke overlates til utenforstående med mindre formålet er politisk bearbeiding. Det er ikke adgang til å koble manntallet til andre offentlige registre.

(4) Valgstyret skal holde oversikt over utleverte manntallseksemplarer og skal se til at alle blir levert tilbake til valgstyret innen to år.

Merknad til § 3

Eksemplar av manntall skal kun utgis på papir. Folkeregisterloven gir ikke tillatelse til utlevering i elektronisk form. At manntallseksemplar kun kan brukes til politiske formål innebærer ikke at de kun kan brukes i tilknytning til valg. Så lenge formålet er politisk kan de også brukes andre tider på året og i mellomvalgår. Imidlertid er det en klar forutsetning av manntallseksemplarene ikke skal lånes ut eller selges til for eksempel kommersielle formål. Departementet vil presisere at det ikke er adgang til å foreta en kobling mellom manntallet og andre registre. For øvrig vil departementet minne om at manntallet og bruken av dette reguleres av bestemmelsene i personopplysningsloven (lov av 14. april 2000 nr. 31).

§ 4. Utleggingsmanntallet

Manntallet som legges ut etter valgloven § 2-6 skal kun inneholde navn, adresse, fødselsdato og ev. manntallsnummer og kretsopplysninger til de manntallsførte.

§ 5 Uttrekk av folkeregisteret til testformål

Etter bestilling fra departementet skal folkeregistermyndigheten overføre manntall basert på stemmerettsvilkår til bruk for testformål.

Merknad til § 5

Departementet vil ha behov for manntall til bruk ved testing av EVA. Overlevering av data skjer i filformat angitt av departementet og etter nærmere avtale.

Kapittel 2. Registrering av politiske partier (jf. valgloven § 5-8)

Opphevet ved forskrift 24. august 2006 nr. 994.

Kapittel 3. Behandling av listeforslag (jf. valgloven § 6-9)

§ 12. Overskrift på listeforslag - språk

Registrerte politiske partier kan velge om partiets navn skal skrives på bokmål eller nynorsk. Partiets navn på samisk kan føres opp som et tillegg til navnet på bokmål eller nynorsk.

Merknad til § 12

For registrerte politiske partier følger det av valgloven § 6-1 annet ledd bokstav b at overskriften skal være enslydende med partiets registrerte navn. Forskriften utfyller denne bestemmelsen. Forslagsstillerne avgjør om partinavnet skal skrives på bokmål eller nynorsk, uavhengig av hvilken målform som er benyttet ved registreringen. Forslagsstillerne kan også ta med en samisk oversettelse av partinavnet. Denne må i så fall komme i tillegg til navnet på bokmål eller nynorsk.

§ 13. Underskrifter etter valgloven § 6-3 (2) - skrift på papir, taushetsplikt

(1) Underskriftene på listeforslag som innleveres av uregistrerte grupper og av registrerte partier som ikke har oppnådd tilstrekkelig oppslutning til å komme inn under lovens forenklede krav for innlevering av listeforslag i valgloven § 6-3 (1), skal være skrift på papir.

(2) Opplysning om hvem som har underskrevet på et listeforslag etter valgloven § 6-3 er underlagt taushetsplikt og skal ikke gis ut, se valgloven § 15-4 (1) og forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1. Opplysning om hvem som er tillitsvalgte for listeforslaget er offentlig.

Merknad til § 13

Regjeringen har som mål at elektronisk kommunikasjon, så langt det er mulig, likestilles med papirbasert kommunikasjon. Det er således et mål å fjerne unødige rettslige hindringer for elektronisk kommunikasjon. Krav om skrift på papir er et hinder for elektronisk kommunikasjon. Departementet har likevel vurdert at krav om skrift på papir er berettiget i forhold til innsamling av underskrifter på listeforslag i henhold til valgloven § 6-3 (2).

For øvrig har departementet ikke ansett at det er grunn til å stille særlige krav som vil være til hinder for elektroniske kommunikasjonsløsninger. Krav om skrift på papir vil således ikke gjelde for registrerte politiske partier som innleverer listeforslag etter § 6-3 (1). Regelverket er ikke til hinder for elektronisk kommunikasjon i disse tilfellene. Imidlertid må det, i forhold til elektronisk kommunikasjon med det offentlige, skje en faktisk tilrettelegging for elektronisk kommunikasjon.

Valgloven § 15-4 fastsetter at forvaltningslovens regler om taushetsplikt gjelder tilsvarende for valg. Etter forvaltningsloven § 13 første ledd er opplysninger om ”noens personlige forhold” underlagt taushetsplikt. Justisdepartementet har i brev 2. august 1991 lagt til grunn at opplysning om at noen har støttet opprettelsen av et politisk parti, er opplysning om ”noens personlige forhold”. En slik opplysning vil normalt, på samme måte som en opplysning om en persons medlemskap i et politisk parti, gi klare indikasjoner på personens politiske holdninger. Ettersom forholdet er taushetsbelagt i henhold til forvaltningsloven § 13 første ledd, er også underskrifter

samlet inn til støtte for registrering av et politisk parti unntatt offentlighet etter offentleglova.

At noen har underskrevet på et listeforslag vil på samme måte normalt gi indikasjoner på vedkommendes politiske holdninger. En offentliggjøring av denne type opplysninger vil stride både mot reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 første ledd og mot formålsbestemmelsen i valgloven § 1-1, som skal sikre frie og hemmelige valg. Av denne grunn kan ikke underskriftene legges ut til offentlig ettersyn sammen med resten av listeforslaget.

Departementet har i en fortolkning uttalt at underskrifter på listeforslagene skal være egenhendige underskrifter og at underskriften derfor ikke kan være skrevet med blokkbokstaver eller bare initialer. I dette ligger også at det ikke er anledning til å underskrive etter fullmakt.

Bestemmelsen om taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1 gjelder ikke for den som driver utadrettet politisk virksomhet og som engasjerer seg mer aktivt, slik for eksempel de tillitsvalgte må sies å gjøre.

§ 14. Tillitsvalgte - tillitsutvalg

(1) Når et listeforslag fra et registrert politisk parti er underskrevet av to av lokalavdelingens styremedlemmer, anses disse å utgjøre tillitsvalgt og vararepresentant. Styret for lokalavdelingen anses å utgjøre tillitsutvalget.

(2) Når et listeforslag som er innlevert i henhold til kravene i valgloven § 6-3 annet ledd, ikke angir hvem som er tillitsvalgte og tillitsutvalg for listeforslaget, anses de to øverste underskriverne å utgjøre tillitsvalgt og vararepresentant. De fem øverste underskriverne på listeforslaget anses å utgjøre tillitsutvalget og de tre neste vararepresentanter.

Merknad til § 14

(2) Antall underskrivere som skal utgjøre tillitsutvalget ble redusert fra 10 til 5 da den nye valgloven ble vedtatt.

§ 15. Endringer på listeforslaget etter innleveringsfristen

(1) Etter at fristen for innlevering av listeforslag er utløpt, kan forslagsstillerne kun gjøre endringer på listeforslaget som er nødvendige for å bringe det i overensstemmelse med lovens krav.

(2) Hvis en kandidat strykes fra listeforslaget, avgjør den tillitsvalgte om det skal settes inn et nytt navn på den tomme plassen, eller om de etterfølgende kandidatene skal rykke opp i uforandret rekkefølge og listen suppleres med et nytt navn nederst. Andre omrokking er ikke tillatt. Dersom fristen for å innlevere listeforslag er utløpt, skal den tillitsvalgte legge ved erklæring fra den nye kandidaten om at vedkommende er villig til å stå som kandidat på listen.

Merknad til § 15

Bestemmelsen viderefører regelen om at den tillitsvalgte avgjør om det skal settes inn et nytt navn på den ledige plassen eller om alle kandidater skal rykke en plass opp og

en eventuell ny kandidat settes inn nederst på listen. Med et nytt navn menes navn på en kandidat som ikke allerede er ført opp som kandidat på listen.

§ 16. Hvem som representerer et registrert politisk parti på lokalt nivå

Dersom det er uklart hvem som har rett til å representere et registrert politisk parti på lokalt nivå og til å stille liste, skal valgmyndighetene innhente og legge til grunn uttalelse fra partiets utøvende organ, jf. partiloven § 3 (2) bokstav b.

Merknad til § 16

Dersom partiets utøvende organ ikke vedkjenner seg forslagsstillerne, kan ikke listeforslaget godkjennes i partiets navn.

§ 17. Opplysninger om kandidatene

(1) Dersom opplysning om kandidatenes stilling og/eller bosted påføres listeforslaget, skal dette gjøres for alle kandidatene på listen.

(2) Dersom det på felleslister opplyses om de enkelte kandidatenes tilhørighet i forhold til de ulike gruppene som står bak forslaget, skal dette gjøres for alle kandidatene på listen.

Merknad til § 17

(1) Formålet med regelen er i første rekke å identifisere kandidater på listeforslaget som ellers kunne forveksles med andre personer bosatt i kommunen ved kommunestyrevalg eller fylket ved stortingsvalg og fylkestingsvalg, eller med andre kandidater på listen. Både bostedskommune og bostedsadresse kan tenkes oppført for å identifisere kandidaten.

§ 18. Underretning til forslagsstillerne

(1) Så snart listene er godkjent, skal de tillitsvalgte underrettes om dette og få tilsendt en kopi av den godkjente listen.

(2) Dersom et listeforslag ikke godkjennes, skal de tillitsvalgte for listeforslaget snarest underrettes om dette og opplyses om adgangen til og vilkårene for å klage.

Kapittel 4. Utføring og trykking av stemmesedler (jf. valgloven § 7-3)

§ 19. Krav til stemmesedler med kandidatnavn

(1) Ved utformingen av stemmesedlene skal det legges vekt på at stemmesedlene skal være lesevennlige.

(2) Stemmesedlene som skal brukes på valgtinget, skal produseres på en slik måte at det ikke er mulig å se hva velgerne har stemt etter at stemmeseddelen er brettet sammen.

(3) Stemmeseddelen skal inneholde:

a) opplysning om hvilket valg stemmeseddelen gjelder for.

b) overskrift som viser hvilket parti eller gruppe listen utgår fra. Overskriften skal

trykkes i skriftstørrelse minimum 20 punkt.

- c) fornavn, etternavn og fødselsår på kandidatene som stiller til valg på listen. Opplysning om kandidatenes stilling og/eller bosted kan påføres stemmeseddelen. Dette skal gjøres hvis det er nødvendig for å unngå forveksling av kandidatene på listen. På felleslister kan det opplyses om de enkelte kandidatenes tilhørighet til de ulike gruppene som står bak forslaget. Dersom slike opplysninger påføres stemmeseddelen, skal dette gjøres for alle kandidatene på listen.*
- d) en veiledning om adgangen til å endre på stemmeseddelen. Dersom veiledningen trykkes på baksiden av stemmesedlene, skal det opplyses om dette på forsiden.*

Merknad til § 19

Gamle § 19 er nå splittet i tre ny paragrafer. Ny § 19 er en generell paragraf som regulerer alle typer stemmesedler. Ny § 19b regulerer stemmesedler ved stortingsvalg. Ny § 19c regulerer stemmesedler ved kommunestyre- og fylkestingsvalg.

(1) og (2) Bestemmelsene angir generelle krav til stemmesedler. Av hensyn til prinsippet om hemmelig valg skal ingen kunne se hva velgeren har stemt. Stemmeseddelen må derfor fremstilles slik at det ikke er mulig å se hva velgeren har stemt etter at stemmeseddelen er brettet sammen en eller flere ganger. Prinsipper for universell utforming må ivaretas når stemmeseddelen skal utformes.

For å tilfredsstille kravet til ugjennomsiktighet må det benyttes en papirkvalitet som gjør det umulig å lese gjennom papiret hva velgeren har stemt etter at den er brettet sammen. Hvor mye trykksverte som benyttes ved trykking av stemmesedlene, vil også kunne spille inn på hvor lett det er å se gjennom stemmeseddelen. Det enkelte valgstyre er selv ansvarlig for å sikre at kravet oppfylles. Det er viktig at det bes om prøvetrykk, slik at valgstyret forsikrer seg om at kravet til ugjennomsiktighet er oppfylt. Vurderingen skal ikke overlates til det enkelte trykkeri.

§ 19a. (Opphørt 1 jan 2012, jf. forskrift 22 mars 2011 nr. 318.)

§19b. Krav til stemmesedler med kandidatnavn ved stortingsvalg

(1) Ved stortingsvalg skal utsiden av stemmeseddelen ha en farget mønsterside med fargekode C0 M60 Y90 K0, og et mørkt mønsterfelt øverst. Utsiden av seddelen skal på hvit bunn ha veiledningstekst og stempelfelt. Stemmeseddelen skal ha en hvit innside med navn på parti eller gruppe og kandidatnavn, og en brettekant med samme mønster og fargekode som utsiden.

(2) Stemmeseddelen skal ha kolonne med ruter til venstre for kandidatnavnet til å endre rekkefølgen på kandidatene. Kolonnen skal ha overskriften «Nr.». Til høyre for kandidatnavnet skal det være kolonne med ruter for å stryke kandidater. Kolonnen skal ha overskriften «Stryk».

(3) På stemmesedler til stortingsvalg skal det av veiledningen fremgå a) hvordan velgeren endrer rekkefølgen på kandidatene, og b) at dersom velgeren ønsker å stryke

ett eller flere kandidatnavn, så må det skje ved å sette et merke i ruten til høyre for kandidatnavnet(ene).

(4) Nederst på venstre side av stemmeseddelen skal det trykkes stemmeseddelnummer og en unik stemmeseddel ID. Stemmeseddelnummer skal trykkes i font Arial 10 punkt. Nummeret består av 22 karakterer og blir generert i valgadministrasjonssystemet. Stemmeseddelnummeret skal trykkes på begge sider av brettekanten. Stemmeseddel ID genereres av trykkeriet forløpende i trykkingen, hver stemmeseddel skal ha et eget unikt nummer. Dette skal trykkes i font OCRB 10 punkt. Dette nummeret består av 8 karakterer. Stemmeseddel ID skal kun trykkes på venstre side av brettekanten.

(5) Styremerker skal plasseres både på innsiden og utsiden av stemmeseddelen som vist i bildene nedenfor.

(6) Stemmeseddelen skal ha forskutt falsing. Etter falsing skal størrelsen på stemmeseddelen være bredde 150 x høyde 203 millimeter. Den skal være trykket på 90 gram ubestrøket hvitt papir.

Stemmeseddelens innside skal se slik ut:

Navn på partiliste Valgliste ved stortingsvalget i Navn DD. måned YYYY		Se veiledning på baksiden om hvordan du kan endre. Brett stemmeseddelen med farget side <u>ut</u> .	
Nr	Stryk	Nr	Stryk
1. ☐ Arial Regular 12 pt Arial Regular 8 pt	☐	16. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
2. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	17. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
3. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	18. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
4. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	19. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
5. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	20. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
6. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	21. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
7. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	22. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
8. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	23. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
9. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	24. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
10. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	25. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
11. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	26. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
12. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	27. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
13. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	28. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
14. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	29. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐
15. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐	30. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxx F. YYYY, ev. øving informasjon jf. valgloven § 6-1	☐

felt for stemmeseddelnr
felt for seddel id
felt for stemmeseddelnr

Stemmeseddelen utside (mønsterside) skal se slik ut:

The diagram shows the back of a ballot paper with an orange patterned background. On the left, there is a white rectangular area containing instructions under the heading "VEILEDNING". The instructions are in Norwegian and describe how to mark the ballot. Below the instructions, there are two rows of candidate names with checkboxes. The first row is for "Eva Påveiopp" and the second for "Sture Påveiut". To the right of the instructions, there is a large white rectangular area labeled "Stempelfelt" (stamp area). The entire ballot paper is framed by a dark grey border with a patterned top and bottom. There are also some small labels like "BRETT DENNE SIDEN UT" and "BRETT HER" indicating where to fold.

§ 19c. Krav til stemmesedler med kandidatnavn ved kommunestyre- og fylkestingsvalg

(1) Ved kommunestyrevalg skal utsiden av stemmeseddelen ha en farget mønsterside med fargekode C0 M58 Y15 K0, og et mørkt mønsterfelt øverst. Utsiden av seddelen skal på hvit bunn ha veiledningstekst og stempelfelt. Stemmeseddelen skal ha en hvit innside med parti- og kandidatnavn, og en brettekant med samme mønster og fargekode som utsiden. Innsiden skal ha et bunn- og toppfelt i samme grunnfarge som utsiden. Sedlene skal ha kolonner for personstemmer og felt med plass til kandidatnavn fra andre lister.

(2) Ved fylkestingsvalg skal utsiden av stemmeseddelen ha en farget mønsterside med fargekode C35 M0 Y5 K0, og et mørkt mønsterfelt øverst. Utsiden av seddelen skal på hvit bunn ha veiledningstekst og stempelfelt. Stemmeseddelen skal ha en hvit innside med parti og kandidatnavn, og en brettekant med samme mønster og fargekode som utsiden. Innsiden skal ha et bunn- og toppfelt i samme grunnfarge som utsiden. På denne siden skal kandidatene og kolonnene for personstemmer være oppført i svart skrift på hvit bakgrunn.

(3) På stemmesedler til kommunestyrevalg og fylkestingsvalg skal det trykkes en kolonne med ruter til bruk for å gi personstemmer. Kolonnen skal plasseres til venstre for kandidatenes navn og ha overskriften «Personstemme» eller «Personrøyst».

(4) På stemmesedler til kommunestyrevalg skal det trykkes et felt til bruk for oppføring av kandidater fra andre lister. Feltet skal ha overskriften «Kandidater fra andre lister» eller «Kandidatar frå andre lister». På stemmesedler til kommunestyrevalg skal kandidater som skal ha stemmetillegg etter valgloven § 6-2 (3), stå først på stemmeseddelen og med uthevet skrift.

(5) På stemmesedler til kommunestyrevalg og fylkestingsvalg skal det av veiledningen fremgå at dersom velgeren ønsker å gi personstemme til en eller flere kandidater, så må det skje ved å sette et kryss i ruten ved kandidatnavnet(ene). På stemmesedler til kommunestyrevalg skal det i tillegg fremgå av veiledningen hvordan velgeren gir personstemme til en eller flere kandidater fra andre lister.

(6) Stemmeseddelen skal ha forskutt falsing. Etter falsing skal størrelsen på stemmeseddelen ved kommunestyre- og fylkestingsvalg være bredde 150 x høyde 223 millimeter. Den skal være trykket på 90 gram ubestrøket hvitt papir.

(7) Kommuner som skal velge inntil 43 representanter til kommunestyret og fylkeskommuner som skal velge inntil 63 representanter til fylkestinget, kan ved kommunestyre- og fylkestingsvalg benytte stemmeseddelen med én fals.

(8) Kommuner som skal velge mer enn 43 representanter til kommunestyret skal ved kommunestyre- og fylkestingsvalg benytte stemmeseddelen med to fals.

Stemmeseddel med en fals ved kommunestyrevalg skal se slik ut:

Innside

Navn på partiliste Kommunestyrevalg 20XX i Kommunenavn		• Se veiledning på baksiden • Brett stemmeseddel med farget side ut																																	
Personstemme (sett kryss i rute foran kandidat) 1. ☐ Arial Regular 12 pt, Arial Regular 7 pt 2. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 3. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 4. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 5. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 6. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 7. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 8. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 9. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 10. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 11. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 12. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 13. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 14. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 15. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 16. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 17. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 18. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 19. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 20. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 21. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 22. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 23. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 24. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 25. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 26. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 27. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 28. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 29. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 30. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info		31. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 32. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 33. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 34. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 35. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 36. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 37. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 38. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 39. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 40. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 41. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 42. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 43. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 44. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 45. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 46. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 47. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 48. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info 49. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info Inntil 10 kandidater fra andre lister (skriv med STORE bokstaver) <table border="1"> <thead> <tr> <th>FORNAVN</th> <th>ETTERNAVN</th> <th>Parti</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	FORNAVN	ETTERNAVN	Parti																														
FORNAVN	ETTERNAVN	Parti																																	

Utside (mønsterside)

BRETT DENNE SIDEN

VEILEDNING

Vil du endre på stemmeseddelen kan du:

- Gi personstemme til kandidater på denne listen**
Du kan gi en personstemme til en eller flere kandidater. Det gjør du ved å sette et kryss i ruten ved navnet til kandidaten – slik:

8. ☒ Ole Opprykk, f. 1950, Lillevik

- Gi personstemme til kandidater fra andre lister**
Du kan gi personstemme til inntil 10 kandidater fra andre lister. Det gjør du ved å føre opp kandidatnavnet i feltet for "Kandidater fra andre lister".

Bruk STORE BOKSTAVER, skriv inne i feltet slik:

KARL JOHANNES MORTENSEN

BRETT HER

Andre måter å endre på vil ikke telle ved valgoppgjøret.

Bruk svart eller blå penn. Skriv tydelig.

BRETT HER

Stempelfelt

BRETT DENNE SIDEN

Stemmeseddel med to falser ved kommunestyrevalg skal se slik ut:

Innside

[illegible]

Utside (mønsterside)

VEILEDNING

Vil du endre på stemmeseddelen kan du:

- **Gi personstemme til kandidater på denne listen**
Du kan gi en personstemme til en eller flere kandidater. Det gjør du ved å sette et kryss i ruten ved navnet til kandidaten – slik:

8. ☒ Ole Opprykk, f. 1958, Lillevik

- **Gi personstemme til kandidater fra andre lister**
Du kan gi personstemme til inntil 16 kandidater fra andre lister. Det gjør du ved å fere opp kandidatnavnet i feltet for "Kandidater fra andre lister".

Bruk STORE BOKSTAVER, skriv inne i feltet slik:

KARL JOHANNES MORTENSEN

Andre måter å endre på vil ikke telle ved valgoppgjøret.

Bruk svart eller blå penn. Skriv tydelig.

Stemmeseddel med en fals ved fylkestingsvalg skal se slik ut:

Innside

Navn på partiliste
Fylkestingsvalget 20XX i Fylkesnavn

• Se veiledning på baksiden
• Brett stemmeseddel med farget side ut

Personstemme (sett kryss i rute foran kandidat)

1. ☐ Arial Regular 12 pt, Arial Regular 7 pt

2. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

3. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

4. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

5. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

6. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

7. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

8. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

9. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

10. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

11. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

12. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

13. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

14. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

15. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

16. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

17. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

18. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

19. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

20. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

21. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

22. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

23. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

24. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

25. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

26. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

27. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

28. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

29. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

30. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

31. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

32. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

33. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

34. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

35. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

36. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

37. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

38. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

39. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

40. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

41. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

42. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

43. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

44. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

45. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

46. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

47. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

48. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

49. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

50. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

51. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

52. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

53. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

54. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

55. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

56. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

57. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

58. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

59. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

60. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

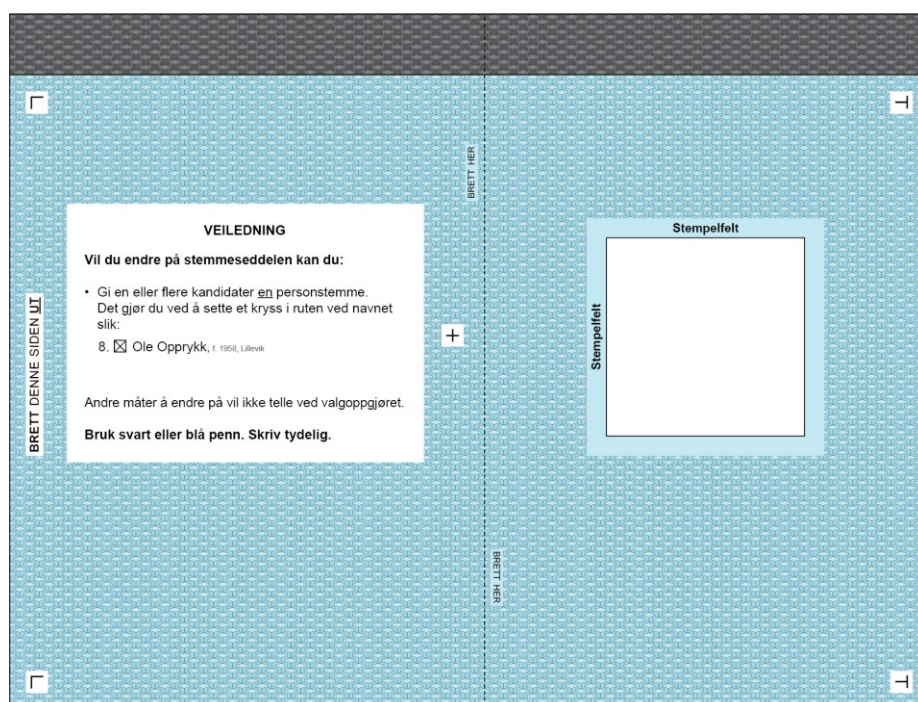
61. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

62. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

63. ☐ Fornavnxxxx Etternavnxxxxxxxxxxxxxxxx, f. YYYY, ev. avg. info

felt for seddelnummer felt for seddel-ID

Utside (mønsterside)

§ 20. Plikt til å produsere blanke stemmesedler

- (1) Ved stortingsvalg sørger fylkesvalgstyret for at det blir produsert blanke hvite stemmesedler.
- (2) Ved fylkestingsvalg sørger fylkesvalgstyret for at det blir produsert blanke blå stemmesedler.
- (3) Ved kommunestyrevalg sørger valgstyret for at det blir produsert blanke hvite stemmesedler.
- (4) Utsiden av blanke stemmesedler skal ha samme utførelse som de ordinære stemmesedlene. De skal ikke skille seg ut fra andre stemmesedler. På innsiden skal det trykkes følgende tekst:

BLANK STEMMESEDDEL

Brukes til å stemme blankt.

eller

BLANK RØYSTESETEL

Bruker ein til å røyste blankt.

Merknad til § 20

Fylkesvalgstyrets og valgstyrets plikt til å produsere stemmesedler med kandidatnavn følger av valgloven § 7-1.

(1) - (3) De blanke stemmesedlene skal ha samme farge som de vanlige stemmesedlene, dvs. stemmesedlene til fylkestingsvalget skal være blå og stemmesedlene til stortingsvalget og kommunestyrevalget skal være hvite.

(4) Dette innebærer at de blanke sedlene skal ha samme utvendig utførelse mht format, veiledning, ev. rastetrykk osv. som de ordinære sedlene. Det skal ikke være mulig å skille disse sedlene fra andre sedler etter at de er brettet sammen. Bestemmelsen om et obligatorisk innsidetrykk på blanke stemmesedler er ny fra våren 2005.

§ 21. Rett til å få stemmesedler

Den tillitsvalgte for den enkelte valgliste kan for egen regning kreve å få det antall stemmesedler vedkommende ønsker. Krav om dette må fremsettes innen den frist valgmyndighetene setter.

Kapittel 5. Produksjon, utforming, utsendelse og bruk av valgkort (jf. valgloven § 2-9)

§ 22. Produksjon, utsendelse og bruk av valgkort

- (1) Departementet har ansvar for utsendelse av valgkort jf. valgloven § 2-3 (3).*
- (2) Manntallet den 8. juli skal legges til grunn for produksjonen av valgkort.*
- (3) Valgkortene skal være velgerne i hende innen ordinær forhåndsstemmegivning starter.*
- (4) Dersom en velger som avgir forhåndsstemme som skal legges i stemmeseddelkonvolutt ikke har med seg valgkort, skal stemmemottaker innenriks (unntatt på Svalbard og Jan Mayen) skrive ut valgkort til velgeren.*
- (5) Valgkortet skal fylles ut slik at det er mulig entydig å identifisere velgeren ut fra opplysningene på valgkortet.*
- (5) Valgstyret plikter, på den måte og innen den frist departementet fastsetter, å opplyse om følgende:*
 - a) valgstyrets adresse,*
 - b) valglokales navn, adresse og åpningstid på valgdagen(e) og*
 - c) opplysninger angående kommunens manntall, som f.eks. rodeinndeling.*

Merknad til § 22

(1) Bestemmelsen er i samsvar med valgloven § 2-3 (3).

(3) Dersom velger ikke har med valgkort selv, skal det skrives ut et duplikatvalgkort i de tilfellene stemmer skal legges i stemmeseddelkonvolutt ved forhåndsstemmegivningen. Ved tidligstemmegivningen etter § 24a vil velger normalt ikke ha mottatt valgkort og dette må skrives ut når slik stemme avgis.

(4) Hvilken informasjon som skal fremgå av duplikatvalgkortet fremgår av § 23. Stemmemottakeren skal fylle ut navnet og adressen til valgstyret hvor stemmen skal sendes. I tillegg må stemmemottakeren fylle ut tilstrekkelig med opplysninger om velgeren til at valgstyret entydig kan identifisere velgeren. Velgerens navn og adresse bør alltid påføres valgkortet. Dette vil imidlertid kunne være utilstrekkelig for å identifisere velgeren entydig. Stemmemottaker bør derfor i tillegg f.eks. påføre

valgkortet velgerens manntallsnummer eller fødselsnummer. Det er helt avgjørende at stemmemottakeren fyller ut valgkortet slik at velgeren kan identifiseres. I motsatt fall må stemmegivningen forkastes. Det elektroniske manntall benyttes ved utfylling av duplikatvalgkortene. Dersom stemmemottakeren ikke har tilgang til noe manntall, må velgerens fødselsnummer påføres valgkortet.

(5) For å kunne produsere og sende ut valgkortene i tide er departementet avhengig av at kommunen gir departementet de data/opplysninger valgkortet skal inneholde. Det er derfor fastsatt at valgstyret plikter å gi departementet opplysninger om navnet på, adresse til og åpningstidene i valglokalene på valgdagen (-ene), samt opplysninger om manntallet i kommunen, som for eksempel rodeinndeling. Valgstyret plikter å opplyse om dette på den måten og innen den frist som departementet fastsetter. I praksis registrerer kommunen disse opplysningene i valgadministrasjonssystemet EVA.

§ 23. Utforming av valgkort

(1) Følgende opplysninger skal fremgå av valgkort som blir sendt ut etter valgloven § 2-3:

- a) hvilket valg og år det gjelder for,*
- b) velgers navn, adresse og fødselsår,*
- c) navn og adresse til valgstyret i den kommunen velgeren er manntallsført,*
- d) krets, rode, side, linje, manntallsnummer og kommunenummer,*
- e) adresse og åpningstid til valglokalet på valgdagen(e) og*
- f) felt hvor stemmemottaker skal påføre tid og sted for stemmegivningen samt signere for stemmemottaket.*

På valgkortet skal det opplyses om at velger må vise legitimasjon for å få avgi stemme. På valgkortets bakside påføres generell informasjon om valget. På valgkortet er det i tillegg et felt på 150 tegn hvor valgstyret kan bestemme at også annen informasjon skal påføres.

(2) Valgkort som stemmemottaker skriver ut til velgeren i forbindelse med forhåndsstemmegivningen når stemmen skal legges i en stemmeseddelkonvolutt, skal inneholde følgende opplysninger:

- a) hvilket valg og år det gjelder for,*
- b) informasjon som entydig identifiserer velgeren,*
- c) navn og adresse til valgstyret i den kommunen velgeren er manntallsført og*
- d) tid og sted for stemmegivningen samt stemmemottakerens signatur.*

(3) Navn og adresse til valgstyret i den kommunen velgeren er manntallsført samt opplysninger som identifiserer velgeren (unntatt velgerens fødselsnummer og adresse) skal være synlige i vinduet på omslagskonvolutten. Andre opplysninger skal ikke være synlige i vinduet på konvolutten.

Merknad til § 23

(1) og (2) I tillegg til at valgkortet skal inneholde informasjon om hvilket valg det gjelder for, skal det inneholde felter for opplysninger som kan identifisere velgeren. Valgkortet har et felt på fremsiden på 150 tegn der kommunene etter behov kan påføre valgkortet annen informasjon. Det kan f.eks. være opplysninger om i hvilket

valglokale velgeren hører til på valgdagen og valglokalets åpningstider.

Det er valgstyrene som har ansvaret for å anskaffe omslagskonvolutter. Departementet vil produsere stemmeseddelkonvolutter i størrelsen C5 (162 mm x 229 mm). Valgkortet og stemmeseddelkonvoluttene skal legges opp i omslagskonvoluttene. Ved de siste valgene har omslagskonvoluttene blitt produsert i størrelsen B5 (176 mm x 250 mm). Valgkortet og vinduet på omslagskonvoluttene tilpasses hverandre slik at opplysningene som identifiserer velgeren er synlige i vinduet på konvoluttene. Dette for at valgstyrene skal kunne registrere de innkomne stemmegivningene uten å måtte åpne omslagskonvoluttene.

Feltet for velgerens fødselsnummer plasseres slik på valgkortet at fødselsnummeret ikke er synlig i vinduet på konvoluttene.

Kapittel 6. Gjennomføring av forhåndsstemmegivningen (jf. valgloven § 8-6)

§ 24. Kunngjøring av forhåndsstemmegivningen

Valgstyret skal kunngjøre tid og sted for forhåndsstemmegivningen.

Merknad til § 24

Det forutsettes at det blir brukt et medium som når de fleste av velgerne. Dette kan være en lokalavis, informasjonsavis for kommunen e.l. Når det gjelder stemmegivning på helse- og omsorgsinstitusjoner, vil det kunne være hensiktsmessig også å kunngjøre denne ved oppslag på institusjonen.

§ 24 a. Forhåndsstemmegivning innenriks i perioden 1. juli til 9. august

(1) Valgstyret plikter å tilrettelegge for at velgere som henvender seg til kommunen i perioden 1. juli til 9. august får avgitt stemme.

(2) Valgstyret angir sted for slik stemmegivning. Valgstyret bør, så langt det lar seg gjøre, ta hensyn til velgers ønske med hensyn til tidspunkt for stemmegivning.

(3) Valgloven og valgforskriftens regler for forhåndsstemmer gjelder for øvrig tilsvarende så langt de passer. Valgloven § 8-4 (2), (3) og (4) gjelder ikke.

(4) Velger skal ikke legge stemmeseddelen i urnen. Etter at stemmeseddelen er stemplet legger velgeren denne selv i en stemmeseddelkonvolutt og limer den igjen. Stemmeholderen underskriver på valgkortet og påfører tid og sted for stemmegivningen. Stemmeholder legger stemmeseddelkonvoluttene sammen med valgkortet i en omslagskonvolutt som limes igjen. Velgeren legger omslagskonvoluttene i en urne.

Merknad til § 24 a

(1) Bestemmelsen fastslår kommunens forpliktelse til å tilrettelegge for at velgere kan avgi tidligstemme, jf. fjerde ledd i valgloven § 8-1. Kommunen trenger ikke tilrettelegge for forhåndsstemmegivning i alle lokaler.

Alle velgere skal kunne kontakte kommunen, ved oppmøte eller på annen måte, fra 1. juli og be om å få stemme. Selv om det i loven fremgår at ordningen er ment for

velgere som ikke har mulighet for å forhåndsstemme eller stemme på valgdagen, er det ikke et krav at velgerne dokumenterer dette for å avgi stemme. Velgere kan avgi stemme i hvilken som helst kommune i landet.

Valgstyret skal sørge for at det i aktuell periode har ett lokale hvor velger kan avgi stemme. Valgstyret bestemmer selv hvilket lokale som skal benyttes, aktuelt lokale kan være å legge til rette for stemmegivning for eksempel på rådhuset eller på servicekontor. Det kan benyttes ordinære stemmeavlukker eller et eget rom til avgivelse av stemmer.

(2) Når det gjelder tidspunktet for stemmegivning, må det være greit at velger henvises til å avgi stemme innenfor ordinær arbeidstid/åpningstid. Dersom en velger tilkjenner at det ikke på noen måte er mulig for vedkommende å avgi stemme innenfor dette tidsrommet, bør valgstyret innenfor rimelighetens grenser, forsøke å imøtekomme velgers ønske for annet tidspunkt, for eksempel ved at vedkommende får avgitt stemme senere på dagen. Valgstyret bestemmer selv hvordan dette best kan skje ut fra forholdene i den konkrete saken. I kunngjøring om ordningen må det likevel være kurant kun å oppgi den ordinære åpningstiden som valgstyret fastsetter.

(3) Bestemmelser for forhåndsstemmegivning i lov og forskrift gjelder tilsvarende så langt de passer ved mottak og behandling av tidligstemmer. Dette innebærer blant annet at kravet til at stemmer skal avgis i "enerom og usett" gjelder tilsvarende. Det skal benyttes stemmeseddelkonvolutt, valgkort (blanke eller duplikatvalgkort) og omslagskonvolutt. Krav i valgforskriften til oppbevaring, forsegling og transport av materiell gjelder tilsvarende.

Valglovens hovedregel for forhåndsstemmegivning i § 8-4 (2), (3) og (4) om stemmeseddel rett i urnen gjelder ikke.

(4) Bestemmelsen forklarer fremgangsmåten ved tidligstemmegivningen. Dersom stemmeseddel med kandidatnavn ikke er klar til tidligstemmegivningen, benyttes departementets avkryssingsstemmeseddel.

Under tidligstemmegivningen skal stemmeseddelkonvolutt alltid benyttes. Dersom velger ikke har med seg valgkort skal det skrives ut et valgkort som skal legges sammen med stemmeseddelkonvolutten i omslagskonvolutten. Stemmemottaker må etter ordinære prosedyrer påføre duplikatvalgkortet tilstrekkelig informasjon til at velger kan identifiseres. I starten av stemmegivningsperioden vil manntallet ikke være klart. Stemmemottaker skal legge til grunn opplysninger velger gir og føre disse på valgkortet. Dette gjelder også opplysning om hvilke kommune velger er manntallsført i. Stemmer tilhørende andre kommuner skal sendes videre fortløpende.

Stemmeseddelen skal stemples før den legges i stemmeseddelkonvolutten. Kommunene må derfor ha stempel tilgjengelig når perioden for tidligstemmegivningen starter.

For å forhindre sammenblanding er det krav om ulike stempler ved forhåndsstemmegivningen og valgtingsstemmegivningen. For å sikre hemmelighold kreves det i tillegg at det ikke skal fremgå av stempelet i hvilken kommune stemmen

er avgitt når den avgis ved forhåndsstemmegivningen. Stempel med kommunevåpen og lignende vil derfor ikke kunne benyttes.

Dersom en stemmeseddel mangler stempel skal den stemples av valgfunksjonæren når konvolutten åpnes, innholdet kontrolleres og det tas stilling til stemmegivningen. For å sikre kravet til hemmelighold skal stemmeseddelkonvolutten limes igjen. Konvoluttene vil bli produsert med selvklebende lukking og påtrykt tekst som sier at konvolutten skal limes igjen. Dersom velgeren ikke har limt konvolutten igjen, skal stemmemottakeren gjøre det. Manglende gjenliming av konvolutten fører ikke til forkasting av stemmen.

De personer valgstyret har pekt ut til å ta i mot stemmene, skal ikke ta stilling til om disse skal godkjennes eller ikke. De skal heller ikke krysse av i manntallet. Avkryssing i manntallet kan bare skje dersom en stemmegivning godkjennes. Stemmemottaker ved tidligstemmegivningen skal aldri ta stilling til om en stemmegivning skal godkjennes eller ikke. Denne vurderingen skal på vanlig måte foretas av valgstyret.

Stemmene vurderes for godkjenning av valgstyret når manntallet er klart. Inntil da må valgstyret sørge for betryggende oppbevaring av stemmene. For å sikre et oppdatert manntall til ordinær forhåndsstemmegivning starter, bør valgstyret ta stilling til stemmegivningen før dette.

§ 25. Forhåndsstemmegivning på helse- og omsorgsinstitusjoner

Ved stemmemottak på helse- og omsorgsinstitusjoner kan stemmer også mottas hjemme hos personer som oppholder seg i trygde- og omsorgsboliger med umiddelbar tilknytning til institusjonen.

Merknad til § 25

Bestemmelsen innebærer at også velgere som er bosatt i trygde- og omsorgsboliger som har umiddelbar tilknytning til en helse- eller omsorgsinstitusjon, kan forhåndsstemme i boligen sin i stedet for å måtte søk om ambulerende stemmegivning eller henvises til stemmegivning på valgetinget.

§ 25 a. Begrensning i adgangen til å oppnevne valgfunksjonærer

Kandidat som er oppført på valgliste ved kommunestyrevalget, kan ikke oppnevnes til valgfunksjonær i valglokalene ved forhåndsstemmegivningen i vedkommende kommune. Kandidat som er oppført på valgliste ved stortingsvalget eller fylkestingsvalget, kan ikke oppnevnes til valgfunksjonær i valglokalene ved forhåndsstemmegivningen i kommunene i vedkommende fylke.

Merknad til § 25 a

Etter valgloven § 8-2 tredje ledd kan ikke listekandidater oppnevnes til stemmemottakere. Tilsvarende gjelder både stemmemottakere og valgfunksjonærer ved valgtingsstemmegivningen, jf. valgloven § 9-3. Loven har ingen særskilt bestemmelse om valgfunksjonærer ved forhåndsstemmegivningen. Det er derfor forskriftfastsatt at listekandidater heller ikke kan tjenestegjøre som valgfunksjonærer i valglokalene ved forhåndsstemmegivningen i egen kommune. Hensikten er å sikre at

listekandidater ikke innehar oppgaver knyttet til selve stemmegivningen i den kommunen vedkommende stiller til valg.

§ 26. Valglokalene

Ved tilrettelegging for stemmegivning i valglokalene, skal det legges vekt på god tilgjengelighet for alle velgere. Blinde og svaksynte velgere skal kunne avgi stemme uten å måtte be om hjelp.

Merknad til § 26

Loven bestemmer at både forhånds- og valgtingsstemmegivningen skal legges til lokaler som er egnet og tilgjengelige. Det er et krav at velger kan ta seg inn uten hjelp. Skal andre lokaler benyttes kreves at særlige grunner foreligger. Se valgloven § 8-3 (1) og § 9-3 (2). Hva som kreves i forhold til egnethet og tilgjengelighet fremgår av valghåndboken.

Dersom det ikke finnes slike lokaler i kommunen, må kommunen i utgangspunktet iverksette tiltak som gjør lokalene tilgjengelige for velgerne. Det skal legges en streng vurdering til grunn ved avgjørelsen av om andre lokaler kan benyttes. Kravet til tilgjengelighet gjelder for samtlige steder der det foregår stemmegivning i kommunen. Det er ikke nok å legge forholdene til rette i bare ett lokale.

Bestemmelsen her regulerer kravet til tilrettelegging inne i lokalene.

I forhold til utlegging av stemmesedler kan prinsippet om hemmelig valg enklest ivaretas ved at stemmesedlene legges ut inne i stemmeavlukket. Enkelte velgergrupper, bl.a. rullestolbrukere, vil imidlertid kunne ha vanskeligheter med å nå alle stemmesedlene. For å ivareta hensynet til disse velgerne, bør stemmesedlene være tilgjengelig også på andre måter. Stemmesedlene kan f.eks. legges ut på et avskjermet bord eller stemmestyret kan dele ut sett med alle stemmesedlene til velgere som av ulike årsaker vil ha problemer med å benytte stemmesedlene som er lagt ut i stemmeavlukket. Uansett hvilken løsning som velges, må hensynet til hemmelig valg ivaretas.

Kravet om at stemmegivningen skal tilrettelegges slik at blinde og svaksynte velgere kan avgi stemme uten hjelp fra andre, gjelder uansett hvor forhåndsstemmegivningen foregår. Det gjelder således ikke bare i ordinære valglokaler og på institusjoner, men også ved stemmegivning hjemme hos velgeren. Kravet gjelder også utenriks.

Kravet om tilrettelegging innebærer bl.a. at det må være godt lys inne i stemmeavluken. Dette er særlig viktig for velgere med synshemninger som er avhengig av gode lysforhold for å kunne lese stemmeseddelen.

Det er også viktig at informasjon i valglokalet og/eller i avlukke er i stor nok skrift til at den kan leses av alle.

Kommunene bestemmer selv hvordan de ønsker å tilrettelegge slik at blinde velgere kan avgi stemme uten å måtte be om hjelp fra andre. Ved valg av fremgangsmåte må det legges avgjørende vekt på at valget skal være hemmelig og at den valgte løsningen skal være enkel å forholde seg til for blinde velgere.

Norges Blindeforbund anbefaler at det benyttes stemmeavlukker med stemmeseddelkassetter som merkes med lapper med listeoverskriften i punktskrift (for blinde) og storskrift (for svaksynte). Dersom det benyttes slike avlukker, er det i utgangspunktet nok at det innredes ett slikt avlukke i hvert valglokale. Det bør imidlertid vurderes å tilrettelegge flere stemmeavlukker på denne måten, da merkelapper med stor skrift vil kunne være til nytte for store grupper av velgere.

En annen måte å tilrettelegge for blinde og svaksynte velgere er å bruke en kartotekløsning. Dette innebærer at man bruker en liten koffert eller liknende med skilleark, hvor navnet på partiet er trykket i punktskrift og storskrift på arkfanen til skillearket. Ordinære stemmesedler legges bak skillearket. Det er viktig å huske på et eget skilleark for blanke stemmesedler. Når en blind velger kommer for å stemme, får velgeren utlevert kofferten og kan finne frem til ønsket stemmeseddel på egenhånd uten hjelp fra andre. Departementet antar at denne løsningen er særlig aktuell ved stemmegivning hjemme hos velgerne.

En tredje måte er å trykke alle stemmesedlene med punktskrift. Det at valget skal være hemmelig, innebærer bl.a. at det ikke kan produseres et mindre antall stemmesedler med punktskrift som kun velgere som er blinde skal benytte.

Når det gjelder blinde velgere som ikke har stemmerett i den kommunen/det fylket de kommer for å forhåndsstemme i samt utenriks, vil departementet tilrettelegge for ordninger som gjør det mulig også for disse velgerne å stemme uten hjelp fra andre.

§ 27. Fremgangsmåten ved forhåndsstemmegivningen. Forsendelse

(1) Stemmemottakeren skal vise velgeren til det sted der stemmesedlene er utlagt før det tas stilling til videre fremgangsmåte etter valgloven § 8-4.

(2) Velger med stemmerett i en annen valgkrets enn der stemme avgis skal få utlevert en avkryssingsstemmeseddel med navnene til de registrerte politiske partiene.

(3) Benyttes stemmeseddelkonvolutt innenriks, skal stemmemottakeren underskrive på valgkortet og påføre tid og sted for stemmegivningen. Stemmemottaker legger stemmeseddelkonvolutten sammen med valgkortet i en omslagskonvolutt som limes igjen. Velgeren legger omslagskonvolutten i en urne.

(4) Velgere som ikke er innført i vedkommende del av manntallet eller som allerede er krysset av i manntallet, skal ikke legge stemmeseddelen i urnen. Etter at stemmeseddelen er stemplet legger velgeren denne selv i en stemmeseddelkonvolutt og limer denne igjen. Stemmemottaker legger stemmeseddelkonvolutten sammen med valgkortet i en omslagskonvolutt som limes igjen. Velgeren legger omslagskonvolutten i en urne.

(5) Ved ambulerende stemmegivning, stemmegivning på pasientrom og i trygde- og omsorgsboliger, skal velgeren få utlevert en stemmeseddel for hver gruppe som stiller liste ved valget. De utleverte stemmesedlene skal legges tilbake i en konvolutt som limes igjen. Velger kan beholde konvolutten med de resterende stemmesedler eller gi denne til stemmemottaker. Stemmemottaker skal sørge for å destruere denne på en betryggende måte.

(6) Avgis stemmen utenriks, på Svalbard eller Jan Mayen skal stemmemottakeren legge stemmeseddelkonvolutten i en omslagskonvolutt og lime denne igjen i velgerens påsyn. Stemmemottakeren skal deretter påføre omslagskonvolutten følgende opplysninger:

- a) valgstyrets navn og adresse,*
- b) velgerens navn og fødselsnummer,*
- c) velgerens adresse på hjemstedet 30. juni i valgåret, eventuelt siste adresse i Norge dersom velgeren har meldt flytting til utlandet, og*
- d) tid og sted for stemmegivningen.*

Stemmemottakeren og velgeren skriver deretter under på omslagskonvolutten.

(7) Ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg brukes samme stemmeseddelkonvolutt til begge valg.

(8) De to siste ukene av forhåndsstemmeperioden skal forhåndsstemmegivningene sendes videre til velgerens hjemkommune hver dag. Ved fremsendelsen av omslagskonvoluttene skal det benyttes forsendelseskonvolutter.

(9) Forhåndsstemmegivningene skal sendes som A-post eller på raskere måte.

Merknad til § 27

Bestemmelsen fastsetter hvordan forhåndsstemmegivningen (med unntak av brevstemmegivning og tidligstemmegivning) skal foregå, og må leses i sammenheng med valgloven § 8-4.

Reglene for godkjenning av forhåndsstemmegivninger fremgår av valgloven § 10-1. Etter dette regelverket er det f.eks. ikke noe vilkår i seg selv at det er blitt brukt offisielt valgmateriell.

Det følger for øvrig av god forvaltningsskikk at velgere som har behov for det, skal gis nødvendig veiledning i hvordan valgmateriellet skal benyttes.

(1) Hovedregel for fremgangsmåten ved stemmegivningen fremgår av valgloven § 8-4. Alle stemmesedler skal stemples. Velger må derfor først vises til avlukket. Når velger kommer til avkryssingsbordet tas det stilling til videre fremgangsmåte.

(2) Denne bestemmelsen fastslår hvilke stemmesedler som skal benyttes av velgere med stemmerett i et annet fylke, ved stortingsvalg og fylkestingsvalg, eller en annen kommune, ved kommunestyrevalg. Dersom velgerne har med seg stemmesedler for egen valgkrets, kan disse benyttes i stedet. Bestemmelsen regulerer bare hvilke stemmesedler stemmemottakeren skal ha tilgjengelig for velgerne.

(3) I hvilke tilfeller stemmeseddelkonvolutt skal brukes ved den ordinære forhåndsstemmegivningen fremgår av valgloven. Velgere skal alltid legge sin stemme i en urne, også når det benyttes stemmeseddelkonvolutter.

(4) Står velger ikke i manntallet eller allerede er avkrysset, skal vedkommende likevel ha mulighet til å avgi stemme, men må da benytte stemmeseddelkonvolutt. Valgstyret skal ta stilling til stemmegivningen i ettertid.

Stemmeseddelkonvoluttene blir produsert med selvklebende lukking og påtrykt tekst som sier at konvolutten skal limes igjen. Dersom velgeren ikke har limt konvolutten igjen, skal stemmemottakeren gjøre det. Manglende gjenliming av konvolutten har ikke konsekvenser for gyldigheten av stemmeseddelen.

Stemmeseddelkonvolutten skal i sin tur legges i en omslagskonvolutt, som påføres velgerens navn, adresse og fødselsdato. Stemmemottaker sørger for at mottatte omslagskonvolutter blir lagt frem for valgstyret til behandling i forbindelse med prøvingen av stemmegivningene.

(5) Stemmesedler som ikke benyttes skal legges i en konvolutt som limes igjen. Dette skal sikre hemmelighold av velgers stemmegivning. Velger kan beholde konvolutten med de ubrukte stemmesedlene. I motsatt fall skal stemmemottaker gjøre velger oppmerksom på at konvolutten med stemmesedler vil bli destruert på en betryggende måte.

(6) For sikker identifisering av velger skal velgers fødselsnummer fremgår av omslagskonvolutten som benyttes utenriks.

(8) For å sikre at flest mulig forhåndsstemmer kommer frem innen fristen kl. 21.00 valgdagen stilles det krav om at forhåndsstemmegivninger skal sendes videre til velgerens hjemkommune hver dag de siste to ukene av forhåndsstemmeperioden. Det stilles krav om bruk av forsendelseskonvolutt ved fremsendelsen av omslagskonvolutt.
omslagskonvolutter.

§ 27 a. Beredskapsrutine ved forhåndsstemmegivningen

(1) Ved strøbrudd eller kommunikasjonsbrudd til det elektroniske manntallet skal beredskapsrutinene i denne bestemmelsen tre i kraft umiddelbart.

(2) Velger skal ikke legge stemmeseddel direkte i urnen, men i en egen beredskapskonvolutt, jf. valgloven § 8-4 (3). Velgeren legger beredskapskonvolutten i en urne.

(3) Beredskapskonvolutten skal skille seg klart ut fra det øvrige valgmateriellet.

(4) Når beredskapssituasjonen opphører skal beredskapskonvoluttene leveres valgstyret for godkjenning.

(5) Om kommunikasjonen med det elektroniske manntallet gjenoppstår eller strømmen kommer tilbake avsluttes beredskapsrutinen umiddelbart, og velgere avgir stemme på ordinær måte etter valgloven § 8-4 (2).

Merknad til § 27 a

Rutinen er bare aktuell for de tilfeller der velger i utgangspunktet skal legge sin stemmeseddel i urnen, men hvor manntallet midlertidig er utilgjengelig.

(1) En forutsetning for at velgerne skal legge stemmeseddelen rett i urnen er at stemmemottaker har online tilgang til det elektroniske manntallet, slik at en sikrer at velger ikke får godkjent mer enn en stemme. Tilgang til online manntall krever tilstrekkelige oppetider, teknisk utstyr og kommunikasjon. Det kan skje at manntallet **midlertidig** vil være utilgjengelig for stemmemottaker når velgeren ønsker å avgi stemme. Når det ikke er mulig å krysse velgeren av i manntallet og godkjenne stemmegivningen skal det benyttes en midlertidig beredskapsprosedyre,

(2) Ved en midlertidig beredskapsprosedyre skal man benytte stemmeseddelkonvolutt som sammen med valgkortet legges i en egen beredskapskonvolutt så lenge det elektroniske manntallet ikke er tilgjengelig. Disse stemmegivningene må sendes valgstyret for godkjenning så snart beredskapssituasjonen opphører.

(3) Kommunene må selv skaffe beredskapskonvolutter. Disse skal skille seg klart fra det øvrige valgmateriellet. Det er ikke krav til en bestemt farge. Det vil for eksempel være tilstrekkelig at det benyttes en vanlig konvolutt eller omslagskonvolutt som påføres bokstaven "B" for beredskap. Konvolutten må ha vindu, slik at informasjon fra valgkortet vises gjennom.

(4) Stemmegivningen må godkjennes av valgstyret i etterkant. Godkjenning bør skje fortløpende, med sikte på å få et mest mulig oppdatert avkryssingsmanntall.

(5) Beredskapsprosedyren skal **kun** benyttes når det online manntallet ikke er tilgjengelig. Når manntallet igjen er tilgjengelig skal velger legge stemmeseddel direkte i urnen slik hovedregelen tilsier.

§ 28. Brevstemmegivning utenriks

(1) Velgeren skal legge stemmeseddelen i en stemmeseddelkonvolutt. Ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg brukes samme stemmeseddelkonvolutt til begge valg.

(2) Stemmeseddelkonvolutten skal legges i en omslagskonvolutt som limes igjen.

(3) Velgeren påfører omslagskonvolutten følgende opplysninger:

a) valgstyrets navn og adresse,

b) navn og fødselsnummer,

c) adresse på hjemstedet 30. juni i valgåret, eventuelt siste adresse i Norge dersom velgeren har meldt flytting til utlandet, og

d) tid og sted for stemmegivningen.

(4) Velgeren skal skrive under på omslagskonvolutten.

(5) Om mulig bør et vitne bekrefte riktigheten av det som er påført omslagskonvolutten. Vitnets adresse og fødselsdato skal påføres omslagskonvolutten.

Merknad til § 28

Bestemmelsen fastsetter fremgangsmåten for hvordan velgere som oppholder seg utenriks og som ikke har mulighet til å oppsøke en stemmemottaker, kan avgi stemme.

Selv om omslagskonvolutten ikke inneholder alle de opplysningene/underskriftene som skal påføres konvolutten etter denne bestemmelsen, medfører ikke dette at stemmegivningen automatisk skal forkastes. Vilkårene for å godkjenne en stemmegivning fremgår av valgloven § 10-1. Det er bare når disse vilkårene ikke er oppfylt at en stemmegivning skal forkastes.

For sikker identifisering av velger skal velgers fødselsnummer fremgår av omslagskonvolutten.

§ 29. Tømming av urner under forhåndsstemmegivningen

Dersom det er nødvendig å tømme urner under forhåndsstemmegivningen, skal valgstyret sørge for at det etableres betryggende rutiner for oppbevaring av innholdet. Avgitte stemmer skal oppbevares atskilt fra øvrig valgmateriell.

Merknad til § 29:

Det kan vise seg at det er nødvendig å tømme valgurner under forhåndsstemmegivningen. Det er valgstyrets ansvar å fastsette hvilke prosedyrer som skal følges ved tømming av valgurner i løpet av forhåndsstemmeperioden, slik at det ikke kan skje noe urettmessig med innholdet i urna. De avgitte stemmene må oppbevares slik at de ikke blir blandet sammen med de øvrige stemmesedlene eller annet valgmateriell. Dette er spesielt viktig. Stemmesedlene må videre oppbevares på en slik måte at de er utilgjengelige for uvedkommende.

§ 29 a. Oppbevaring og transport av materiell m.m. under forhåndsstemmegivningen

§ 34 gjelder tilsvarende.

Kapittel 7. Organisering og gjennomføring av stemmegivningen på valgtinget. Forsegling, oppbevaring og transport av valgmateriell (jf. valgloven § 9-10)

§ 30. Valglokalene

Ved tilretteleggingen for velgerne på valgtinget gjelder § 26 tilsvarende.

Merknad til § 30

Se merknad til § 26.

§ 31. Bruk av særskilt omslag

Velgere som ikke er innført i vedkommende del av manntallet eller som allerede er krysset av i manntallet, skal ikke legge stemmeseddelen i urnen. Etter at stemmeseddelen er stemplet, skal velgeren legge den i en stemmeseddelkonvolutt og lime denne igjen. Stemmestyret skal legge stemmegivningen i et særskilt omslag, klebe det igjen og skrive velgerens navn, adresse og fødselsdato utenpå.

Merknad til § 31

Reglene i denne paragrafen gjelder følgende tilfelle:

- velgeren avgir ”fremmed” stemme
- velgeren står ikke innført i manntallet i kommunen – enten fordi vedkommende ikke er stemmeberettiget der, eller det er skjedd feil som ikke er blitt oppdaget
- det er krysset av i manntallet ved navnet til velgeren – enten fordi vedkommende har avgitt stemme allerede, eller fordi det er skjedd en feilaktig avkryssing.

Stemmeseddelen skal stemples, men ikke legges i valgurnen. Den skal i stedet legges – av velgeren selv – i en stemmeseddelkonvolutt. For å sikre kravet til hemmelighold skal stemmeseddelkonvolutten limes igjen. Konvoluttene vil bli produsert med selvklebende lukking og påtrykt tekst som sier at konvolutten skal limes igjen. Dersom velgeren ikke har limt konvolutten igjen, skal stemmemottakeren gjøre det. Manglende gjenliming av konvolutten har ikke konsekvenser for gyldigheten av stemmeseddelen.

Stemmeseddelkonvolutten skal i sin tur legges i en omslagskonvolutt, som påføres velgerens navn, adresse og fødselsdato. Stemmestyret sørger for at mottatte omslagskonvolutter blir lagt frem for valgstyret til behandling i forbindelse med prøvingen av stemmegivningene.

Bakgrunnen for at velger i disse tilfellene skal få avgi stemme og at stemmen skal legges i særskilt omslag, er at det kan være skjedd en feil ved manntallsføringen eller tidligere stemmegivning. Dette er ikke tilfellet der velger møter frem uten legitimasjon. Dette beror ikke på en ”feil” knyttet til manntall eller stemmegivning og som valgstyret har kontroll over. Velgere som ikke har legitimasjon og er ukjent for stemmemottaker, skal ikke avgi stemme. De oppfyller ikke det formelle kravet i loven. Velger må henvises til å komme tilbake med legitimasjon.

§ 32. Stemmegivning umiddelbart utenfor valglokalet

(1) Dersom velgeren er manntallsført i vedkommende del av manntallet, skal avkryssing skje før velgeren får utlevert stemmesedler.

(2) To stemmemottakere bringer med seg et sett med stemmesedler - en stemmeseddel for hver gruppe som stiller liste ved valget - et stempel og en urne ut til velgeren.

(3) Velgeren bretter selv sammen stemmeseddelen, eventuelt med assistanse i henhold til valgloven § 9-5 (5), og legger den i urnen etter at den er stemplet av en av stemmemottakerne. Stemmemottakerne bringer deretter urnen inn i valglokalet. Stemmemottakerne må ikke ta tilbake noen av de utleverte stemmesedlene.

(4) Dersom velgeren ikke står innført i vedkommende del av manntallet, eller vedkommende allerede er kryssset av i manntallet, skal stemmeseddelen ikke legges i urnen, men behandles i henhold til § 31.

Merknad til § 32

Reglene i denne paragrafen er beregnet på mottak av stemmer fra velgere som ikke er i stand til å bevege seg inn i valglokalet, men som kan avgi stemme umiddelbart utenfor lokalet, for eksempel fra en bil.

(1) Dersom velgeren er innført i manntallet for kretsen, skal vedkommende krysses av i manntallet før stemmegivningen finner sted. Velgeren skal i likhet med de som avgir stemme inne i lokalet få legge stemmen sin i en urne.

(2) To stemmemottakere tar imot stemmegivningen. For å lette stemmegivningen og sikre prinsippet om hemmelig valg, bør stemmestyret på forhånd gjøre i stand et sett med en stemmeseddel for hver valgliste. Ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg skal velgeren få utlevert et sett stemmesedler for hvert valg. Sedlene stemples ikke før de bringes ut til velgeren. En bør så vidt mulig unngå at det gjøres avbrudd i stemmegivningen inne i lokalet mens stemmemottakerne befinner seg utenfor lokalet. Valgstyret eller stemmestyret bør derfor sørge for at mer enn ett stempel er tilgjengelig.

(3) Velgeren bretter sammen stemmeseddelen, eventuelt –sedlene. Er velgeren manntallsført i kretsen, legger han/hun seddelen (sedlene) i urnen, etter at den (de) er blitt stemplet av stemmemottakerne. Urnen bringes deretter tilbake inn i valglokalet.

(4) Dersom velgeren ikke er registrert i vedkommende del av manntallet, eller det allerede er satt kryss ved navnet, skal stemmegivningen behandles slik som det er beskrevet i § 31.

§ 33. Tømming av urner i løpet av valgdagen

Dersom det er nødvendig å tømme valgurner i løpet av valgdagen, skal valgstyret sørge for at stemmestyrene benytter følgende prosedyre:

- 1. Forseglingen av valgurnen skal brytes av minst to av stemmestyrets medlemmer i fellesskap.*
- 2. Innholdet tømmes umiddelbart over i egnet emballasje som forsegles og merkes med serienumre.*

Merknad til § 33

Det kan vise seg at det er nødvendig å tømme valgurner i løpet av valgdagen.

Valgstyret skal sørge for at stemmestyret følger den angitte prosedyren for tømming. Det er opp til valgstyrene å skaffe egnede emballasje for forsegling. Egnede emballasje kan være forseglede aluminiumskasser og esker eller plastsekker som forsegles med strips.

Hvis man benytter plastsekker må disse være solide og de bør ha en spesiell farge for å skille dem fra vanlige avfallssekker. Det må ikke benyttes avfallssekker. Valgstyret må også sørge for et system med merking med serienumre. Det kan være hensiktsmessig å tildele hvert valglokale et visst antall serienumre. På den måten vil det være lettere å identifisere emballasjen.

Emballasjen med stemmesedlene må oppbevares på en slik måte at de er utilgjengelige for uvedkommende, jf. § 34.

§ 34. Oppbevaring og transport av valgmateriell. Forsegling.

(1) Valgstyret skal etablere betryggende rutiner for oppbevaring og transport av valgmateriell i alle faser av valggjennomføringen.

(2) Valgmateriellet skal forsegles dersom det i perioder ikke er under direkte oppsyn av valgmyndighetene. Forseglingen skal foretas på en slik måte at ingen får adgang til det forseglede materiellet uten at dette etterlater seg tydelige merker.

(3) All transport av valgmateriell skal foregå på hurtigst betryggende måte og av andre enn dem som oppbevarer forseglingsutstyret.

Merknad til § 34

Regelen om at valgmateriellet skal være forseglet natten mellom søndag og mandag, er erstattet med en generell regel om krav til forsegling i alle tilfeller hvor valgmateriell etterlates uten direkte oppsyn av valgmyndighetene. Regelen omfatter således også andre tilfeller hvor valgmateriell kan tenkes etterlatt, for eksempel dersom det tas en pause i opptellingen fra valgnatten og til morgenen etter. Valgstyret avgjør – ut fra lokale forhold – hvordan valgmateriellet, manntall, stemmesedler, urner mv., skal oppbevares.

Forsegling bør skje ved hjelp av lakk og segl, eller annet forseglingsutstyr som sikrer at uvedkommende ikke kan få tilgang til materiellet uten at dette synes. Stemmestyrets leder – eller en annen person som valgstyret utpeker – har ansvaret for å ta vare på forseglingsmateriellet.

All transport av valgmateriell skal foregå på hurtigste betryggende måte og uten unødige forsinkelser. Valgstyret har ansvaret for å etablere forsvarlige rutiner her. De som oppbevarer forseglingsutstyr kan ikke forestå transport av materiellet. Heller ikke kan vedkommende utføre eventuelt vakthold.

§ 34 a. Kvittering for overlevering av valgmateriell

(1) Ved alle valg skal det ved overlevering av valgmateriell fra stemmestyret til valgstyret utferdiges en kvittering for hva som er overlevert, hvem som overleverte og hvem som mottok materiellet, samt en angivelse av tid og sted for når overleveringen fant sted. Kvitteringen skal minimum inneholde opplysninger om avlevering av stemmestyrets møtebok, avkryssingsmanntallet, antall urner, antall enheter inneholdende stemmesedler i forseglet emballasje og stempel for stempling av stemmesedler.

(2) Ved stortingsvalg og fylkestingsvalg skal det ved overlevering av valgmateriell fra valgstyret til fylkesvalgstyret utferdiges en kvittering for hva som er overlevert, hvem som overleverte og hvem som mottok materiellet, samt en angivelse av tid og sted for når overleveringen fant sted. Kvitteringen skal minimum inneholde opplysninger om avlevering av valgstyrets møtebok og antall enheter inneholdende stemmesedler i forseglet emballasje.

(3) Ved stortingsvalg gjelder § 34 a (2) tilsvarende for Oslo kommune ved overlevering av materiell til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

(4) Mottakeren skal ved overleveringen kontrollere at det overleverte materiellet er i samsvar med det som følger av kvitteringen. Kvitteringen skal signeres av den som leverer og av den som mottar materiellet.

Merknad til § 34 a

Før valgmateriell overleveres fra en instans til en annen skal det fylles ut et skjema med oversikt over det materiellet som blir levert. Plikten til å utfylle et slikt skjema gjelder både for stemmestyret ved overlevering til valgstyret, og for valgstyret ved overlevering til fylkesvalgstyret (for Oslos vedkommende ved stortingsvalg til Fylkesmannen i Oslo og Akershus).

Skjemaet leveres til mottaker sammen med materiellet. De som mottar materiellet skal kontrollere det som mottas mot skjemaet, og bekrefte at det er samsvar mellom skjemaet og det materiellet som blir overlevert. Bekreftet skriftlig kvittering for mottatt materiell skal leveres til den som bringer materiellet – en representant for stemmestyrene ved levering innad i kommunen, og en representant for valgstyret ved levering til fylkesvalgstyret.

Departementet vil presisere at det er opp til kommunene å etablere gode praktiske rutiner for å sikre en forsvarlig transport og overlevering av materiellet. Dersom materiellet skulle bli levert uten at en representant for avsender er til stede ved overleveringen – for eksempel ved oversendelse per post – legger departementet til grunn at mottaker skal kontrollere materiellet, og sende kvittering for mottak.

Kapittel 8. Prøving av stemmegivninger og stemmesedler. Opptelling (jf. valgloven § 10-10)

§ 35. Åpning av omslags- og stemmeseddelkonvolutter

Valgstyret skal påse at åpning av omslags- og stemmeseddelkonvolutter ikke foretas av de samme personene, dersom dette foregår samtidig. Det skal være to personer tilstede ved åpning av stemmegivninger.

Merknad til § 35

For å sikre hemmelighold av alle stemmegivninger er det viktig at det ikke er de samme personene som både godkjenner stemmegivninger og som åpner stemmeseddelkonvoluttene. Selv om valgmyndighetene har taushetsplikt, er det viktig at regelverket legger opp til at hemmelighold ivaretas best mulig, jf. valglovens formålsbestemmelse. Når stemmegivningene er godkjente skilles valgkortet fra stemmeseddelkonvoluttene. De som åpner stemmeseddelkonvoluttene har med denne regelen derfor normalt ikke mulighet til å vite hvem som har avgitt stemmen. Det må minimum være to personer til stede ved åpning av omslags- og stemmeseddelkonvoluttene.

§ 36. Flere stemmeseddelkonvolutter eller stemmesedler fra samme velger

Dersom en stemmegivning inneholder flere stemmeseddelkonvolutter eller stemmesedler uten konvolutt, skal stemmeseddelen eller -sedlene legges ulest ned i én stemmeseddelkonvolutt.

Merknad til § 36

Selv om de som åpner stemmegivningen skulle komme til å se hva velgeren har stemt, er ikke dette i seg selv grunnlag for forkastelse av stemmen, jf. valgloven § 10-3.

§ 37. Foreløpig opptelling av forhåndsstemmegivninger

Valgstyret skal holde et visst antall forhåndsstemmegivninger utenfor den foreløpige opptellingen og blande disse sammen med forhåndsstemmegivninger som kommer inn etter at den foreløpige opptellingen er begynt.

Merknad til § 37

Valgstyret kan motta forhåndsstemmegivninger helt frem til kl. 21 på valgkvelden, jf. lovens bestemmelse i § 10-1 om godkjenningen av forhåndsstemmegivninger. For å sikre hemmelighold av sent innkomne stemmegivninger, må det legges til side et tilstrekkelig antall stemmegivninger av de valgstyret har mottatt før stemmegivningen på valgtinget starter. Valgstyret bestemmer selv om disse skal tas fra de som er godkjent eller de som ikke er godkjent. Valgstyret bestemmer også hvor mange som må legges til side, men må påse at antallet som legges til side og antallet som går til foreløpig opptelling, er tilstrekkelig til å sikre hemmelighold. Mottas svært få forhåndsstemmer, innebærer det i realiteten at det ikke kan foretas foreløpig opptelling av forhåndsstemmene, jf. valgloven § 10-5 (1). Etter lovens system skal foreløpig opptelling tidligst starte på ordinær valgdag, og senest 4 timer før valglokalene i kommunen stenger. Når selve prøvingen kan begynne er regulert i § 10-1(3).

§ 38. Stemmesedler avgitt til felleslister

En stemmeseddel som lyder på en av gruppene som inngår i en fellesliste, skal regnes som avgitt til felleslisten.

§ 39. Betydningen av rettinger når velgeren har levert flere stemmesedler til samme parti

Dersom velgeren ved samme valg har levert flere stemmesedler til samme parti og noen av dem er rettet, gjelder følgende:

- a) når bare én av stemmesedlene er rettet, godkjennes denne,*
- b) når flere stemmesedler er rettet på samme måte, godkjennes en av stemmesedlene,*
- c) når flere stemmesedler er rettet ulikt, godkjennes én av stemmesedlene, men det ses bort fra rettingene.*

Merknad til § 39

I de tilfeller der velgeren har avgitt flere stemmesedler er regelen at én stemmeseddel godkjennes dersom de er like, og at alle forkastes dersom de er ulike. Dette følger av

valgloven § 10-3 (1) c) hvor det er et vilkår for godkjenning at det fremgår hvilket parti eller gruppe velgeren har stemt på.

Denne bestemmelsen gir anvisning på løsning i de tilfeller en velger har levert mer enn en stemmeseddel til samme valgliste og en eller flere er rettet på.

I praksis vil bestemmelsen først og fremst få betydning ved forhåndsstemmegivningen, der stemmeseddelkonvolutt fortsatt blir benyttet.

§ 39 a. Manglende stempel på stemmesedler i stemmeseddelkonvolutt

Dersom en stemmeseddel som er lagt i stemmeseddelkonvolutt under forhåndsstemmegivningen innenriks og på valgtinget mangler offentlig stempel, skal valgstyret påføre slikt stempel i ettertid.

Merknad til § 39 a

Det følger av valgloven § 10-3 at det er et vilkår for godkjenning av stemmesedler at disse er påført offentlig stempel. Stempelet er erstatning for stemmeseddelkonvolutt og skal sikre at hver velger bare får godkjent én stemme. Under forhåndsstemmegivningen vil bruk av stemmeseddelkonvolutt være aktuelt i følgende tilfeller:

- ved tidligstemmegivningen, jf. valgforskriften § 24 a
- ved strømbrydd eller kommunikasjonsbrydd mot manntallet (beredskapsrutiner), jf. valgloven § 8-4 (3) og valgforskriften § 27
- der valgstyret i særlige tilfeller har bestemt at det skal benyttes stemmeseddelkonvolutt, jf. valgloven § 8-4 (4)
- når stemme mottas fra velger som er manntallsført i en annen kommune, jf. valgloven § 8-4 (5)
- når det mottas stemme fra velger som ikke er innført i vedkommende del av manntallet eller som allerede er kryssset av i manntallet, jf. valgforskriften § 27 (3).

På valgtinget skal det benyttes stemmeseddelkonvolutt for stemmer som legges i særskilt omslag, når det mottas stemmer fra velgere som er forhåndavkryssset i manntallet eller som avgir stemme i en annen krets enn der de er manntallsført (fremmede), jf. valgforskriften § 31. I disse tilfelle godkjennes stemmegivningen ikke idet stemmen avgis, slik tilfellet er for de som legges i urnen, men i ettertid. Konvolutten sikrer at velger kun får godkjent en stemme, og det er derfor ikke noe i veien for at stemmeseddelen stemples i ettertid.

§ 40. Opptelling i annen kommune

All opptelling som foretas i annen kommune eller hos fylkesvalgstyret, skal skje under valgstyrets tilsyn.

§ 40 a Stempel på stemmesedler avgitt utenriks

Valgstyret skal påføre stempel på stemmesedler avgitt utenriks dersom disse skal telles maskinelt.

Merknad til § 40 a

Dersom stemmesedler mottatt utenriks eller på Svalbard/Jan Mayen skal telles maskinelt, må disse påføres stempel før tellingen starter. Merk at det ikke er et vilkår for godkjenning av stemmesedler utenriks at disse har stempel. Ved stortingsvalg telles alle stemmesedler maskinelt i fylkesvalgstyrenes kontroll, og samtlige stemmesedler må påføres stempel. Ved lokalvalg er stempel i disse tilfellene ikke nødvendig, dersom stemmesedlene kun skal telles for hånd.

Kapittel 9. Protokollering av valg (jf. valgloven § 10-10)

§ 41. Fastsetting av formular

Departementet fastsetter formularer der administrative forhold, mottak og behandling av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling, valgoppgjør og kontroll skal protokolleres. Valgmyndighetene er forpliktet til å benytte fastsatte formularer.

Merknad til § 41

Møteprotokoller vil bli produsert i EVA og skal skrives ut derfra etter endt opptelling og/eller valgoppgjør.

Kapittel 10 Overtredelsesgebyr etter valgloven § 9-9, jf. valgloven § 15-11

§ 42 Betaling av overtredelsesgebyr

(1) Overtredelsesgebyr forfaller til betaling tre uker etter at underretning om endelig vedtak i sak om illeggelse av overtredelsesgebyr er kommet frem til foretaket.

(2) Ved forsinket betaling av overtredelsesgebyr løper forsinkelsesrente i henhold til lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

(3) Er overtredelsesgebyr ikke betalt ved forfall etter første ledd, kan gebyr og renter inndrives fjorten dager etter at varsel om inndriving er kommet fram til foretaket.

§ 43 Klageorgan

(1) Vedtak om ilagt overtredelsesgebyr etter valgloven § 15-11 kan påklages til et uavhengig klageorgan.

(2) Klageorganets medlemmer oppnevnes av Kongen for fem år av gangen.

Klageorganet skal bestå av tre medlemmer og to varamedlemmer med adekvat kompetanse. Blant medlemmene oppnevner Kongen en leder som skal ha dommerkompetanse. Medlemmene kan ikke avsettes eller suspenderes i perioden med mindre det foreligger særlig grunn.

(3) Departementet utpeker et teknisk sekretariat for klageorganet. Sekretariatet skal legges til en advokat.

(4) Klageorganet kan ikke omgjøre Medietilsynets vedtak etter eget tiltak. Verken Kongen eller annet overordnet organ kan instruere klageorganet eller sekretariatet verken om lovtolkning, skjønnsutøvelse, avgjørelse av enkeltsaker eller saksbehandlingen.

(5) Klageorganets rådslagning skjer i møte. Beslutning treffes med alminnelig flertall.

(6) Et vedtak i klageorganet kan ikke påklages, men kan på vanlig måte følges rettslig ved domstolene.

§ 44 Klagen

(1) Klagen må fremsettes senest tre uker etter at underretning om illeggelse av overtredelsesgebyr er kommet frem til foretaket.

(2) Klagen skal inneholde klagers navn og adresse. Klagen skal være skriftlig og angi de faktiske og rettslige forhold klagen bygger på. De relevante dokumentbevis må vedlegges.

§ 45 Om klagebehandlingen

(1) Klagen skal sendes Medietilsynet som skal sørge for de undersøkelsene som klagen gir grunnlag for. Medietilsynet kan oppheve eller endre vedtaket dersom det finner at klagen er rimelig. Dersom Medietilsynet ikke finner grunnlag for å omgjøre vedtaket, skal dokumentene sendes klageorganets sekretariat.

(2) Klageorganet kan prøve alle sider av saken, også nye opplysninger i saken. Klageorganet skal vurdere de synspunktene som klager kommer med, og kan ta opp forhold som klager ikke har tatt opp.

(3) Klageorganet skal sørge for at saken er så godt opplyst som mulig.

Merknader til kapittel 10:

Det vises til Ot.prp.nr. 32 (2008-2009) kapittel 4.3 om innføring av overtredelsesgebyr ved overtredelse av valgloven § 9-9.

Kapittel 11. Ikrafttredelse

§ 46. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks.